

УДК 349.42

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.2.12>

АГРОІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ АГРОІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Шудров В.С.,

аспірант кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Шудров В.С. Агроінноваційна політика як правова категорія: поняття та основні напрями агроінноваційного розвитку.

Агроінноваційна політика є важливою складовою державної аграрної політики і спрямована на формування сучасної моделі розвитку аграрного сектору в умовах глобалізаційних викликів та євроінтеграційних процесів. Вона охоплює створення ефективної агроінноваційної інфраструктури, стимулювання науково-технічної діяльності, формування сприятливого інвестиційного середовища й забезпечення трансферу новітніх технологій та інших агроінновацій у сільське господарство.

У статті на підставі аналізу доктринальних джерел і чинного законодавства розкрито сутність і надано авторське визначення поняття агроінноваційної політики як правової категорії, що базується на принципах системності, державної підтримки агроінновацій, розвитку партнерства «наука–агробізнес–держава», цифровізації агросфери, міжнародної інтеграції і співпраці, а також соціальної орієнтованості. Особливу увагу приділено пріоритетності сталого розвитку, яка передбачає гармонізацію економічних, екологічних та соціальних аспектів сільськогосподарського виробництва. Виокремлено основні напрями агроінноваційної політики, зокрема, правовий, інституційний, економічний, екологічний та соціальний.

Разом із тим, наголошено на існуючих проблемах розвитку агроінноваційної сфери: недостатньому матеріально-технічному та фінансовому забезпеченні наукових розробок, обмеженості інформаційних ресурсів, недосконалості законодавчої бази і кредитно-фінансової системи, низькому рівні інвестиційної активності та ін. Сформульовано пропозиції з удосконалення законодавства у сфері агроінноваційної політики.

Обґрунтовано, що сучасний стан агроінноваційного розвитку зумовлений різними факторами – як внутрішніми (війна, потреба у підвищенні ефективності сільськогосподарського виробництва, забезпеченні продовольчої безпеки, впровадженні ресурсозберігаючих технологій, взаємодія всіх сфер суспільного життя, влади, науки та агробізнесу), так і зовнішніми (євроінтеграційні процеси, необхідність адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, глобальні виклики кліматичних змін). Підкреслено, що запровадження нової концепції агроінноваційного розвитку сприятиме не лише подоланню актуальних перешкод (недосконалість законодавчого регулювання, повільна цифровізація, слабка інтеграція науки, агробізнесу і держави, низький рівень інвестиційної активності), але й формуванню правових та інституційних засад для довгострокового зміцнення конкурентоспроможності аграрного сектору України у повоєнний період.

Ключові слова: агроінноваційна політика, агроінноваційний розвиток, агроінновації, агроінноваційна інфраструктура, цифровізація агросфери, сталий розвиток.

Shudrov V. S. Agroinnovation policy as a legal category: concept and main directions of agroinnovation development.

Agroinnovation policy is an important component of state agrarian policy and is aimed at forming a modern model of development of the agrarian sector in the context of globalization challenges and European integration processes. It involves the creation of an effective agroinnovation infrastructure, stimulation of scientific and technical activities, formation of a favorable investment environment and ensuring the transfer of new technologies and other agroinnovations to agriculture.

Based on the analysis of doctrinal sources and current legislation, the article reveals the essence and provides the author's definition of the concept of agroinnovation policy as a legal category, which is based on the principles of systematicity, state support for agroinnovations, development of the partnership «science-agribusiness-state», digitalization of the agricultural sphere, international integration and cooperation, as well as social orientation. Special attention is paid to the priority of sustainable development, which involves harmonizing economic, environmental and social aspects of agricultural production. The main directions of agro-innovation policy are highlighted: legal, institutional, economic, environmental and social.

At the same time, the existing problems of the development of the agro-innovation sphere are emphasized: insufficient material, technical and financial support for scientific developments, limited information resources, imperfection of the legislative framework and credit and financial system, low level of investment activity, etc. Proposals are formulated to improve legislation in the field of agro-innovation policy.

It is substantiated that the current state of agro-innovative development is due to various factors – internal (war, the need to increase the efficiency of agricultural production, ensure food security, introduce resource-saving technologies, the interaction of all spheres of public life, government, science and agribusiness), and external (European integration processes, the need to adapt national legislation to EU legislation, global challenges of climate change). It is emphasized that the introduction of a new concept will contribute not only to overcoming current obstacles (insufficient funding for science, imperfection of legislative regulation and the credit and financial system, low level of investment activity), but also to the formation of legal and institutional foundations for the long-term strengthening of the competitiveness of the agricultural sector of Ukraine in the post-war period.

Key words: agro-innovative policy, agro-innovative development, agro-innovation, agro-innovative infrastructure, digitalization of the agricultural sector, sustainable development.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток аграрного сектору України відбувається в умовах глобалізаційних викликів, євроінтеграційних процесів та зростаючих вимог до ефективності, екологічності й конкурентоспроможності аграрного виробництва. Формування та впровадження дієвої агроінноваційної політики є одним із ключових чинників забезпечення сталого розвитку агросфери. На шляху її реалізації на сьогодні існує низка проблем: недостатнє фінансування наукових досліджень, недосконала агроінноваційна інфраструктура, обмеженість інвестиційних ресурсів, повільна цифровізація та слабка інтеграція науки, агробізнесу і держави. Актуальність даного дослідження зумовлюється тим, що у сучасних умовах агроінноваційна політика відіграє ключову роль у забезпеченні функціонування національної економіки, забезпеченні конкурентоспроможності національного аграрного сектору на міжнародному ринку, залученні інвестиційних ресурсів тощо. При цьому належне правове регулювання шляхом удосконалення правового механізму реалізації агроінноваційної політики, налагоджена і системна взаємодія всіх суб'єктів агроінноваційних відносин, розробка напрямів сучасного агроінноваційного розвитку є нагальними завданнями юридичної науки і практики сьогодення, адже тим самим можна забезпечити поживлення національної економіки, підвищення доходів аграрних товаровиробників, задоволення продовольчих, економічних та соціальних потреб населення, повоєнне відновлення аграрного сектору і сталий розвиток агросфери. Вказане зумовлює доцільність поглибленого аналізу правового регулювання агроінноваційної політики, сучасного стану агроінноваційного розвитку й визначення його перспективних напрямів, а також формулювання авторської дефініції поняття агроінноваційної політики. Це дозволить як збагатити аграрно-правову науку за рахунок розвитку понятійно-категоріального апарату, так і розробити пропозиції з удосконалення чинного аграрного законодавства у зазначеній сфері.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі змісту, складових і сучасного стану правового забезпечення агроінноваційної політики, формулюванні її авторської дефініції, визначенні ключових проблем і бар'єрів в її реалізації, а також основних напрямів та інструментів інноваційного розвитку аграрного сектору з урахуванням світових тенденцій та національних особливостей.

Стан опрацювання проблематики. Питанням агроінновацій та агроінноваційного розвитку в науці приділяється певна увага, зокрема такими представниками економічної і юридичної науки, як: О.В. Гафурова, А.П. Гетьман, С.В. Глібко, Х.А. Григор'єва, В.М. Ермоленко, Г.С. Корнієнко, Т.В. Курман, В.В. Панченко, В.І. Семчик, О.В. Скидан, А.М. Статівка, В.В. Юрчишин та інші. Однак бракує наукових розробок щодо визначення поняття і змісту агроінноваційної політики з урахуванням викликів і загроз воєнного стану та необхідності повоєнного відновлення України. Цим і зумовлюється актуальність даної статті.

Виклад основного матеріалу. В умовах кліматичних змін й необхідності забезпечення сталого розвитку агросфери традиційна державна аграрна політика, зорієнтована переважно на регулятивні та підтримуючі заходи, поступово трансформується у бік інтеграції інноваційних компонентів. Саме інновації стають тим чинником, що забезпечує конкурентоспроможність аграрного виробництва, підвищення його ефективності, екологічну стійкість та кліматичну адаптивність. У зв'язку з цим виникає потреба у науково-правовому осмисленні категорій «агроінновація», «агроінноваційна політика» та «агроінноваційний розвиток», які дедалі частіше використовуються у науковій літературі та законодавстві.

З огляду на міждисциплінарний характер проблематики, важливо врахувати як правовий, так і економічний, управлінський і соціальний аспекти агроінноваційної політики. Аналіз вітчизняної

та зарубіжної наукової літератури свідчить про те, що питання агроінноваційної політики останнім часом активно розробляються в Україні, країнах ЄС, США. Це відкриває можливості для порівняльного дослідження, ідентифікації національних особливостей та визначення універсальних закономірностей розвитку правових інститутів у сфері агроінноваційного розвитку.

Для того, щоб окреслити сутність і зміст агроінноваційної політики, потрібно звернутися до родового поняття «державна аграрна політика».

Поняття державної аграрної політики у сучасній українській правовій доктрині розглядається як складний правовий феномен, що базується на соціально-економічних засадах, скерований на забезпечення продовольчої безпеки держави і полягає у цілеспрямованій діяльності органів державної влади і суб'єктів агробізнесу щодо підтримання сталого функціонування аграрно-правового ланцюга. При цьому одним з найважливіших її напрямів виступає саме розвиток агроінноваційних відносин [1, с. 416].

Водночас Т.В. Курман робить акцент на комплексному характері даного правового явища й пропонує державну аграрну політику розуміти як законодавчо врегульовану, стабільну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади, що охоплює комплекс правових, організаційно-управлінських, соціально-економічних, кадрових, наукових та інших заходів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку агросфери й гарантування продовольчої безпеки держави [2, с. 19].

У зарубіжній науковій літературі аграрну політику (agricultural policy) визначають як сукупність державних інтервенцій, спрямованих на досягнення певних суспільно значущих цілей у сільському господарстві – від продовольчої безпеки до охорони довкілля і сільського розвитку [3, с. 175]. Таким чином, і національна, і зарубіжна правові доктрини розглядають державну аграрну політику як багатофункціональний правовий інструмент, що забезпечує узгодження інтересів держави, суспільства та агробізнесу.

Надалі доцільно звернутися до поняття інновації. Згідно з Законом України від 04 липня 2002р. «Про інноваційну діяльність», інноваціями є новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. В свою чергу, інноваційну діяльність Закон визначає як діяльність, спрямовану на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, яка зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [4].

У науковій літературі інноваційна політика визначається як сукупність державних рішень, що прямо або опосередковано впливають на інноваційний процес у різних сферах економіки. В.П. Рибачук наголошує, що ключова мета інноваційної політики полягає у трансформації наукових результатів у виробничу сферу через систему правових, організаційних та фінансових інструментів [5, с. 23].

Тобто, інноваційна політика виступає тим правовим і економічним механізмом, що покликаний стимулювати розвиток інноваційної діяльності, підтримку суб'єктів господарювання та формування інноваційної інфраструктури (технопарків, бізнес-інкубаторів, кластерів) [6, с. 123-124].

У європейській правовій науці (зокрема, у працях К. Едквіста) інноваційна політика розглядається як складова «національної системи інновацій» (national innovation system) [7], а агроінновація – як складова «аграрних інноваційних систем» (Agricultural Innovation Systems), що формуються завдяки взаємодії фермерів, науковців, державних інституцій та приватного бізнесу [8]. В американській доктрині інноваційна політика розглядається передусім через призму податкових стимулів та механізмів охорони інтелектуальної власності. Як зазначає Bronwyn H. Hall, ключовим інструментом стимулювання інновацій у США виступають податкові пільги на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи як основний елемент державної інноваційної політики [9]. Окрім того, американська система акцентує увагу на патентному праві і захисті прав інтелектуальної власності, що, за висновками Nelson [10], забезпечує не лише охорону результатів інноваційної діяльності, але й створює умови для комерціалізації наукових розробок. Таким чином, американська модель поєднує економічні (податкові) та правові (патентні) інструменти, формуючи комплексну політику підтримки інновацій.

Термін агроінновація у вітчизняній літературі визначається як інновація, реалізована в аграрному секторі. Так, Т. Дудар визначає агроінновацію як кінцевий результат системних впроваджень новацій в аграрну сферу (сортів рослин, порід тварин, технологій вирощування тощо), який привів до отримання економічного, соціологічного, екологічного ефекту й забезпечив процес розширеного відтворення [11, с. 63]. Тобто, інновації в аграрному секторі слід розглядати не лише як технологічні нововведення, але й як комплексні рішення, що охоплюють організаційні, соціальні та управлінські аспекти. Аналогічно FAO наголошує на тому, що агроінновація перевищує межі чисто технологічного новаторства й включає широкий спектр соціальних та організаційних трансформацій [12].

Поступове поєднання аграрної та інноваційної політики породжує нове поняття – агроінноваційна політика. При цьому Г.С. Корнієнко зауважує, що агроінноваційна політика має багатовимірну структуру: від правових механізмів (регулювання земельних відносин, захист прав інтелектуальної власності) до фінансових стимулів (державні гранти, кредитні програми, підтримка агропідприємств) [1].

Як слушно зазначає Т.В. Курман, правове забезпечення агроінноваційного розвитку на сьогодні характеризується декларативністю, фрагментарністю та низькою ефективністю. Сучасний стан інноваційної діяльності в агросфері є наслідком відсутності стратегічного бачення та послідовної агроінноваційної політики. Попри наявність окремих елементів, відсутня цілісна агроінноваційна система, призначенням якої є сталий розвиток агросфери [13, с. 393].

Категорія агроінноваційного розвитку відображає перехід аграрного сектору до інноваційної моделі функціонування. На думку В.П. Рибачук, кінцевою метою агроінноваційного розвитку є формування аграрної економіки інноваційного типу, де головним драйвером зростання виступатимуть новітні технології та знання [14]. В.М. Єрмоленко додає, що такий розвиток неможливий без відповідної нормативно-правової бази, яка визначає умови для комерціалізації аграрних інновацій і захисту прав їхніх розробників [15].

У міжнародній практиці концепт агроінноваційного розвитку пов'язується з досягненням Глобальних цілей сталого розвитку (SDGs), зокрема, у сфері подолання голоду й відповідального споживання та виробництва [16]. Отже, агроінноваційний розвиток інтегрує як економічні, так і екологічні та соціальні цілі.

Аналіз наукових підходів дозволяє зробити висновок, що поняття «агроінноваційна політика» перебуває на перетині кількох категорій – аграрної політики, інноваційної політики та агроінновацій. Кожна з них висвітлює лише окремий аспект: відповідне правове регулювання аграрних відносин, інструменти стимулювання інноваційної діяльності чи практичне впровадження інновацій у сільське господарство. Водночас жодне з них не відображає повною мірою складність і багатовимірність агроінноваційної політики як правової категорії.

Саме тому виникає потреба у формулюванні власного авторського підходу, що поєднає правовий, інституційний, економічний, екологічний та соціальний аспекти, підкреслить міждисциплінарність й забезпечить концептуальну цілісність категорії «агроінноваційна політика».

На нашу думку, агроінноваційна політика – це окрема складова державної аграрної політики, що являє собою систему організаційно-правових, соціально-економічних, інституційних та наукових заходів держави, спрямованих на забезпечення сталого розвитку агросфери шляхом формування сприятливого правового середовища для генерації, трансферу і впровадження агроінновацій, стимулювання агроінноваційної діяльності та агроінноваційного розвитку, що охоплює виробничий, управлінський, екологічний, соціальний та інші напрями.

До основних складових агроінноваційної політики слід віднести:

а) правову – агроінноваційна політика знаходить юридичне закріплення шляхом відображення у нормах спеціального законодавства про інноваційну діяльність, підтримку агроінновацій та охорону інтелектуальної власності у вказаній сфері. При цьому вона має не лише визначати напрями агроінноваційного розвитку, але й створювати гарантії для суб'єктів агроінноваційних відносин;

б) інституційну. Реалізація агроінноваційної політики передбачає створення відповідної мережі спеціалізованих інституцій та інфраструктури: агроінноваційних хабів, агротехнопарків, агробізнес-інкубаторів, науково-дослідних центрів, що координують взаємодію держави, науки і агробізнесу;

в) економічну. Агроінноваційна політика охоплює фінансово-кредитні інструменти (державні гранти, субсидії, пільгове оподаткування тощо), що стимулюють агроінноваційну діяльність. Економічна складова має поєднувати ринкові механізми з державними програмами підтримки суб'єктів агробізнесу, що впроваджують агроінновації;

г) екологічну та соціальну. Агроінноваційна політика держави, особливо у поствоєнний період має ґрунтуватися на принципах сталого розвитку, сприяти розвитку «зелених» аграрних технологій, екологічно збалансованому використанню природних ресурсів, забезпеченню продовольчої безпеки, а також соціальному розвитку села – гарантувати зайнятість і зростання якості життя сільського населення.

Належна реалізація агроінноваційної політики як важливої складової державної аграрної політики є необхідною умовою належного й цілеспрямованого розвитку аграрного сектору України, розв'язання проблем та викликів, які постають перед державою і суспільством в умовах сучасних глобальних загроз, впевнене закріплення агроекологічного іміджу України і її статусу як одного з гарантів глобальної продовольчої безпеки, розвитку міжнародної співпраці у вказаній сфері, а також залучення необхідних інвестиційних ресурсів. Задля досягнення встановлених завдань та

цілей агроінноваційної політики в процесі її реалізації потрібно забезпечити дотримання наступних умов:

- системності – охоплення всіх галузей аграрного виробництва і всіх етапів: від наукових досліджень і розробок до впровадження агроінновацій на практиці.
- державної підтримки агроінновацій;
- міжнародної інтеграції і співпраці, зокрема, шляхом участі у міжнародних науково-технологічних програмах, адаптації чинного законодавства до вимог права ЄС та міжнародних стандартів (Green Deal, Farm to Fork, ISO, HACCP, Global G.A.P. тощо);
- партнерства «наука–агробізнес–держава», що передбачає створення агроінноваційних клас-терів, використання механізмів державно-приватного партнерства та ін.;
- подальшої цифровізації агросфери, зокрема, через впровадження систем точного землеробства, супутникових систем моніторингу врожаю і полів тощо;
- соціальна орієнтованість – агроінноваційна політика, окрім суто економічних і політичних цілей, має на меті забезпечення сталого розвитку сільських територій, створення робочих місць, підвищення добробуту, зростання якості життя сільського населення та ін.;
- пріоритетність цілей сталого розвитку – орієнтація на досягнення балансу економічних, екологічних і соціальних цілей.

Головною метою державної агроінноваційної політики має стати створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу агросфери, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій аграрного виробництва та реалізації нових видів конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції.

Як уявляється, подальший агроінноваційний розвиток потребує комплексного науково-методологічного й законодавчого врегулювання агроінноваційних відносин. Як відмічає Л.М. Щуревич, в умовах глобалізації економіки спостерігається відсутність узгодженості між загальними потребами аграрної галузі та діяльністю наукових установ, що повною мірою є відображенням незбалансованості інноваційної економічної системи [17].

У Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» закріплено, що саме інноваційний потенціал має стати рушієм економічного зростання й сприяти розвитку всіх сфер економіки, зокрема й аграрного сектору як такого, що має високий потенціал до модернізації, впровадження новітніх технологій та підвищення рівня переробки власної продукції [18].

На сучасному етапі становлення сталої інноваційної системи в агросфері існує низка перепон, серед яких: недостатнє матеріально-технічне й фінансове забезпечення наукових установ, обмежений доступ до інформаційних ресурсів, недосконалість законодавчої бази та кредитно-фінансових механізмів. Відчутною проблемою залишається й недостатня державна підтримка інвестиційних процесів у сільському господарстві, диспаритет цін між промисловою і сільськогосподарською продукцією. Додаткові труднощі виникають у зв'язку з функціонуванням ринку земель сільськогосподарського призначення: значна частина аграрних виробників зосереджена насамперед на накопиченні фінансових ресурсів для майбутнього викупу ділянок, що відсуває інноваційний розвиток на другий план [18]. Окрім того, в умовах воєнного стану важким тягарем для сільськогосподарських товаровиробників як основних суб'єктів агроінноваційної діяльності стало впровадження мит на експорт сільськогосподарської продукції. Це знижує прибутковість аграрного експорту, стримує залучення інвестицій, створює ризики скорочення виробництва й знижує конкурентоспроможність української продукції. Нестабільність митної політики негативно впливає й на стан виконання зобов'язань України перед СОТ та ЄС, а також стимулює поширення тіньових схем у сфері торгівлі [19].

Для належної державної реалізації агроінноваційної політики необхідні інституційні та законодавчо-правові перетворення, які створили б ринкову агроінфраструктуру і сприяли б активізації інститутів агроінноваційної діяльності. Отже, для забезпечення агроінноваційного розвитку як регіонів, так і держави в цілому необхідним є прийняття закону «Про агроінноваційну діяльність» або «Про агроінновації». Основною метою спеціального закону має стати створення умов для впровадження у сільськогосподарське виробництво відповідних науково-технічних результатів з метою стимулювання агроінноваційної діяльності, сприяння становленню і розвитку національної агроінноваційної системи, а також підвищення ефективності науково технічної та інноваційної сфер діяльності. Вказане знаходить закріплення у Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р. [20]. Запропонований закон також повинен визначити порядок державного регулювання агроінноваційної діяльності, розподіл повноважень у сфері здійснення державної агроінноваційної політики між відповідними органами державної влади. Даний закон має стати необхід-

ним інструментом для успішної реалізації державної політики у сфері агроінноваційного розвитку. Однак, лише його прийняття недостатньо для ефективної реалізації агроінноваційної політики, потрібно ще й налагодити належну взаємодію органів державної влади й органів місцевого самоврядування на регіональному рівні. Розробка ефективної моделі реалізації агроінноваційної політики як об'єкта стратегічного державного регулювання надасть змогу посилити агроінноваційну активність, забезпечити економічну безпеку аграріїв, створити підґрунтя для «зеленого» переходу аграрного сектору, гарантування продовольчої безпеки і, як наслідок, – стати основою для вирішення наявних проблем у вказаній сфері [21] та сталого розвитку агросфери в цілому.

На даний час спроби комплексної розробки правових питань інноваційного розвитку агросфери і створення цілісної концептуальної моделі агроінноваційного розвитку є не до кінця завершеними та нормативно визначеними. Тож, уявляється, що в цілях удосконалення правового механізму агроінноваційного розвитку необхідною є плідна співпраця правознавців з фахівцями галузевого аграрного та економічного профілю, які мають наповнити зазначену модель належним матеріальним змістом, а науковці-юристи – втілити її у відповідну правову форму, надавши рекомендації і пропозиції задля формування ефективної і стійкої юридичної конструкції. Також важливим інструментом забезпечення агроінноваційного розвитку стає взаємодія науки, освіти й агробізнесу, що має включати підготовку аграрних фахівців нового покоління, які володіють цифровими компетентностями, знаннями і навичками у сфері біотехнологій, агроінженерії, агроекології тощо [21]. У зв'язку з викладеним, вказані види взаємодії є вкрай важливими для належного функціонування механізму агроінноваційного розвитку, удосконалення і створення відповідної нормативно-правової бази у сфері реалізації агроінноваційної політики та впровадження інновацій в агросферу.

Висновки. Агроінноваційна політика є ключовим інструментом модернізації аграрного сектору України, що визначає його стратегічний перехід від ресурсно-орієнтованої до інноваційної моделі розвитку. Вона передбачає створення дієвої агроінноваційної інфраструктури, стимулювання наукових досліджень, розвиток партнерства «наука–агробізнес–держава», цифровізацію агросфери та міжнародну співпрацю.

Враховуючи проаналізовані вище наукові підходи, пропонуємо під агроінноваційною політикою розуміти окрему складову державної аграрної політики, що являє собою систему організаційно-правових, соціально-економічних, інституційних та наукових заходів держави, спрямованих на забезпечення сталого розвитку агросфери шляхом формування сприятливого правового середовища для генерації, трансферу і впровадження агроінновацій, стимулювання агроінноваційної діяльності та агроінноваційного розвитку, що охоплює виробничий, управлінський, екологічний, соціальний та інші напрями.

Реалізація такої концепції дозволить не лише подолати сучасні бар'єри (обмежене фінансування науки, недосконалість законодавчої бази та кредитно-фінансової системи, низьку інвестиційну активність), але й закласти правові та інституційні підвалини для довгострокового зростання конкурентоспроможності українського аграрного сектору у повоєнний період. Агроінноваційна політика має стати юридично оформленою моделлю стратегічного управління, що інтегрує інтереси держави, агробізнесу, науки і суспільства й забезпечує гармонізацію економічних, екологічних та соціальних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Корнієнко Г.С. Аграрна політика у сфері інновацій та цифровізації агроекспорту: правові засади. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 412–417. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.64>.
2. Курман Т.В. Державна аграрна політика України як категорія аграрного права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6 (т. 2). С. 17–20. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2018/tom_2/6.pdf.
3. Tribier, J. *Agricultural Policy and Rural Development*. Paris: L'Harmattan, 2014. 276 p.
4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266.
5. Рибачук В.П. Теоретико-методологічні оцінки формування інноваційної моделі аграрного сектору на засадах сталого розвитку. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2021. № 3. С. 20–28. DOI: 10.31521/2313-092X/2021-3(111)-3.
6. Інноваційне право: наук.-практ. посібник / за заг. ред. С.В. Глібка, Ю.В. Георгієвського, О.В. Розгон. Харків: Право, 2019. 246 с. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/InnovativeLaw_2019/InnovativeLaw_2019_13.pdf.
7. Edquist C. *Systems of Innovation: Technologies, Institutions and Organizations*. Routledge, 2019.

8. Hall A., Janssen W., Pehu E., Rajalahti R. *Agricultural Innovation Systems: An Investment Sourcebook*. Washington, DC: World Bank, 2016. 582 p.
9. Hall, B.H. (2019). *Tax Policy for Innovation*. NBER Working Paper №. 25773. Cambridge. 42 p. URL: <https://www.nber.org/papers/w25773>.
10. Nelson, R.R. (1993). *National Innovation Systems: A Comparative Analysis*. Oxford University Press.
11. Дудар Т. Розвиток інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки України. *Вісник Тернопільського нац. економічного ун-ту*. 2019. № 1. С. 60–69.
12. FAO. *Agricultural Innovation: Sustaining Food Security and Resilience*. – Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2019. 86 p. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/0225024c-ff5e-42a1-b25d-72a67b8e06be/content>.
13. Курман Т.В. Агроінновації в Україні в умовах сталого розвитку агросфери: правові засади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 389–395.
14. Рибачук В.П. Організаційно-економічні напрями забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки. *Modern Economics*. 2021. № 27(2021). С. 158–165. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V27\(2021\)-22](https://doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-22).
15. Єрмоленко В.М. Сучасний стан нормативного забезпечення інноваційного розвитку агросфери. *Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери: зб. матер. наук.-практ. конференції (м. Харків, 20 лист. 2020 р.) / за ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги, Т.В. Курман*. Харків: Юрайт, 2020. 464 с URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2020/Conf_20.11.20/Conf_20.11.20.pdf?utm_source=chatgpt.com.
16. OECD. *Innovation, Productivity and Sustainability in Food and Agriculture: Main Findings from Country Reviews*. – Paris : OECD Publishing, 2019. 220 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/10/innovation-productivity-and-sustainability-in-food-and-agriculture_81e0c513/c9c4ec1d-en.pdf?utm_source=chatgpt.com.
17. Щуревиц Л.М. Інноваційні перспективи розвитку аграрного сектору в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Серія «Державне управління». 2018. Вип. 10. С. 101–105.
18. Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору: збірник матер. наук.-практ. конф. (Харків, 20 листоп. 2020 р.) / за ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги, Т.В. Курман. Харків: Юрайт, 2020. 464 с.
19. Правові засади інноваційного розвитку в сільському господарстві України: моногр. / кол. авт.; за ред. В.І. Семчика. Київ: Юрид. думка, 2010. 456 с.
20. Про затвердження Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/526-2021-%D1%80>.
21. Петренко Н.О. Методологія реалізації агроінноваційної політики як об'єкта стратегічного управління. *Економіка і держава*. 2017. № 10. С. 37–42.